

Advies over stadsvossen

Adviesnummer:	<u>INBO.A.3229</u>
Datum advisering:	4 maart 2015
Auteur(s):	Koen Van Den Berge
Contact:	Niko Boone (niko.boone@inbo.be)
Kenmerk aanvraag:	e-mail op datum van 7 januari 2015
Geadresseerden:	Leefmilieu Brussel - BIM Afd. Groene ruimten T.a.v. Olivier Beck Havenlaan 86C/3000 1000 Brussel obeck@leefmilieu.irisnet.be

Aanleiding

De dichtheid aan vossen in een aantal wijken van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest neemt toe. Deze 'stadsvossen' worden ook steeds minder schuw. De kans op contact tussen vossen en mensen/huisdieren wordt daardoor groter. De Blander *et al.* (2004) stellen dat stadsvossen zich niet agressief gedragen tegenover huisdieren en mensen. De gemeente Oudergem meldde evenwel een geval van agressie van een stadsvos op een jonge hond.

Vraag

1. Is uit andere (Europese) grootsteden agressief gedrag bekend van stadsvossen tegenover mensen en huisdieren?
2. Zijn er in de recente wetenschappelijke literatuur onderzoeken bekend over de ethologie van stadsvossen?
3. Hoe kan het risico op agressie of contact tussen stadsvossen en mensen/huisdieren verkleind worden?
4. Voldoen de maatregelen en adviezen die Leefmilieu Brussel voorstelt (zie bijlage 1)?

Toelichting

1 Het fenomeen 'stadsvos'

Het fenomeen 'stadsvos' is in diverse (Europese) steden sinds geruime tijd bekend en is ook voorwerp geweest van meerdere en uitgebreide studies.

De onderzoeksgroep rond S. Harris en P. Baker van de universiteiten van Bristol en York (Verenigd Koninkrijk) is daarin sinds de jaren 1980 van vorige eeuw de meest toonaangevende stem (o.a. Harris, 1986; Harris & Baker, 2006). Recenter, in het begin van de jaren 2000, vond ook in Zwitserland een uitgebreide studie plaats over de stadsvos (Gloor, 2002; Gloor *et al.*, 2006).

In het boek 'Urban carnivores, ecology, conflict and conservation' (Gehrt *et al.*, 2010) brengen Soulsbury *et al.* (2010) een review-hoofdstuk gewijd aan de stadsvos. Naast specifieke soort-hoofdstukken, behandelt dit boek ook meer globale thema's rond het fenomeen van stadsroofdieren (o.a. Curtis & Hadidian, 2010; Hudenko *et al.*, 2010; Riley *et al.*, 2010).

Voor een globale duiding van het fenomeen op zich en het onderzoek daarover, verwijzen we naar het INBO-rapport 'Oriënterende verkenning naar de stadsvos in Vlaanderen' (Van Den Berge *et al.*, 2013).

Het voorkomen van stadsvossen is dus geenszins een typisch Brussels fenomeen, maar iets wat wijd verspreid voorkomt en als zodanig gekend is. Voor de ontwikkeling van de stadsvossenpopulatie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verwijzen we naar Beck (2013). Hoewel stadsvossen sinds enkele decennia nagenoeg wereldwijd voorkomen (o.m. ook in Australië, Japan en Noord-Amerika), is het vooral een Europees (en voorheen verondersteld Brits) fenomeen (Soulsbury *et al.*, 2010). De belangrijkste wetenschappelijke, langlopende onderzoeken naar de stadsvos vonden plaats in Europa (Riley *et al.*, 2010).

Het fenomeen van de stadsvossen is op veel plaatsen nog van relatief recente datum. Het is ook niet overal op hetzelfde tijdstip opgedoken. Dit maakt dat ontwikkelingen nog volop aan de gang kunnen zijn. De dichtheden van stadsvossen kunnen daardoor nog een tijdlang behoorlijk verschillen tussen de steden (Gloor *et al.*, 2001). Riley *et al.* (2010) geven daarom aan dat verder onderzoek naar deze soort in de verschillende omstandigheden wenselijk is.

2 Aanvallen van stadsvossen op huisdieren

Onder 'huisdieren' vallen in principe zowel huiskatten en honden als tal van andere kleine huis- en gezelschapsdieren, zoals kippen, sierhoenders, cavia's en konijnen. Het is bekend dat deze laatsten tot de potentiële prooien van vossen behoren. Zowel op de BIM-website als in de studie van De Blander & Brochier (2004) wordt dit aspect ook als zodanig afzonderlijk behandeld. De boodschap tot het voorzien in een veilige huisvesting (met link naar een illustratieve poster) wordt als de meest adequate en de facto enig haalbare oplossing gebracht.

In de context van de vraagstelling begrijpen we onder 'huisdieren' verder uitsluitend huiskatten en honden.

Zowel de BIM-infociche (zie bijlage 1) als de studie van De Blander & Brochier (2004) stellen dat vossen zoveel mogelijk het contact met huiskatten en honden vermijden. Ten tijde van de studie waren in het Brusselse Gewest geen gevallen bekend van vossen die honden of katten zouden hebben aangevallen.

In de literatuur over stadsvossen komt de relatie tussen huiskatten en vossen slechts heel beperkt aan bod. De mogelijke relatie met honden blijft onbesproken. Dat laatste duidt er op dat het voorval in Oudergem als een zeer uitzonderlijk gebeuren moet worden beschouwd. Het is onwaarschijnlijk dat het hier een precedent zou betreffen van een nieuw type van vossenschade die voortaan regelmatig zou optreden.

De concrete omstandigheden van het voorval zijn ons niet bekend. Op zich zijn vreemde combinaties van een soort die een andere soort aanvalt niet per definitie uit te sluiten. Zo is het bijvoorbeeld niet ondenkbaar dat een puppy van een klein ras door een huiskat zou worden toegetakeld of doodgebeten, of door een groepje kraaien of eksters kan worden verminkt of dood gepikt, zoals bijvoorbeeld soms bij hazen gebeurt. Zelfs kippen zijn in staat om andere, relatief grote dieren zoals soortgenoten of een kattenjong, dood te pikken. De voor de hand liggende oplossing ten aanzien van dergelijke situaties bestaat er in hondenpuppy's niet onbeheerd in contact te laten komen met andere dieren zolang ze kwetsbaar zijn.

Over het mogelijk doden van katten door vossen, zijn in de literatuur wel een aantal zaken terug te vinden.

In een stadsgebied met een populatie van 1225 huiskatten werden acht gevallen gerapporteerd van een huiskat die door een vos werd gedood in het voorafgaandelijke jaar. Het aantal slachtoffers bedroeg dus 0,7 % van de totale kattenpopulatie. Het ging in de meeste gevallen om jonge katten van minder dan zes maanden oud. Gerelateerd aan de zeer hoge dichtheid aan stadsvossen in het studiegebied, betekende dit dat elke volwassen vos jaarlijks 0,17 huiskatten doodde. Gezien het veelvoud van kat-vos-ontmoetingen die volgens de auteurs elke nacht onvermijdelijk plaatsvonden, is dat een zeer gering aantal. Uit observaties bleek dat bij dergelijke ontmoetingen de vos makkelijk door de kat op de vlucht werd gejaagd en er slechts zelden een ernstig conflict optrad. (Harris, 1986; Soulsbury *et al.*, 2010) In de praktijk blijken de meeste kat-vos-ontmoetingen te worden gekarakteriseerd door het negeren van elkaar, dan wel door een tijdelijke gespannen aandacht voor elkaar. Meestal komt het daarbij niet tot een treffen.

Gloor *et al.* (2006) komen tot een gelijkaardige conclusie: vossen zijn beducht voor katten als een (te) zeer weerbare prooi en mijden in de regel een effectief treffen. Mogelijke uitzonderingen betreffen zeer jonge katten of katten die door een ziekte of een ongeval verzwakt zijn.

Enkele jaren geleden vond in het Verenigd Koninkrijk een incident plaats met een door een vos gebeten baby. Naar aanleiding daarvan stelden diergeneeskundige zorgverstrekkers de vraag naar het aandeel door vossen veroorzaakte verwondingen bij de ter verzorging aangeboden katten (Wedderburn, 2013). Een vergelijking op basis van een uitgebreide databank (ca. 146 000 consultaties) toont dat beten die door andere katten toegebracht

waren, veertig maal frequenter voorkwamen dan vossenbeten, ook wanneer de niet-bevestigde gevallen van vossenbeten (ca. twee derde van het totaal) werden meegerekend. Per 10 000 consultaties werden 14 gevallen van vossenbeten geregistreerd, waarvan 5 bevestigde en 9 onbevestigde.

Aanvallen van vossen op katten komen voor, maar zijn uitzonderlijk. Dodelijke gevallen betreffen hoofdzakelijk jonge katjes, of zieke of gekwetste dieren. Aanvallen op honden worden, voor zover we konden nagaan, in de literatuur niet vermeld.

Naast predatoren zijn vossen ook aaseters. Het is bekend dat vossen bijvoorbeeld ook verkeersslachtoffers naar hun burcht dragen (Lloyd, 1980). Het idee dat vossen ook volwassen katten tot prooi nemen, vindt wellicht deels haar oorsprong in het feit dat grote dode katten aangetroffen kunnen worden aan vossenburchten (eigen waarnemingen INBO). Kenmerkend voor het onderscheid tussen als prooi gedode dieren en verkeersslachtoffers zijn bijvoorbeeld meervoudige botbreuken bij deze laatste.

3 Aanvallen van stadsvossen op kinderen

In dit verband stellen De Blander & Brochier (2004):

“Het is duidelijk dat er geen enkel gevaar van spontane aanval dreigt voor kinderen, kleuters of mensen in het algemeen. De vos is mensenschuw, ongeacht diens grootte. Toch wordt die ongerustheid vaak gemeld door privépersonen die vossen opmerken in hun tuin. Zoals elk dier is een jeugdige of volwassen vos hooguit geneigd te bijten als hij zich in het nauw gedreven voelt. Daarom wordt aan de bevolking gevraagd niet te proberen een vos te vangen of te grijpen, ook niet als hij niet schuw lijkt (ziek exemplaar, vossenwelp).”

Op de website van Leefmilieu Brussel (infofiche) wordt deze boodschap vertaald als:

“Er is geen enkele reden waarom vossen mensen zouden aanvallen. Er zijn dan ook geen gevallen bekend van vossen die volwassenen of kinderen hebben aangevallen.”

In de literatuur over stadsvossen (o.a. Harris, 1986) wordt in het algemeen gesteld dat vossen niet agressief zijn tegenover mensen en niet spontaan aanvallen. In het review-boek over Urban carnivores (Gehrt *et al.*, 2010) wordt dit onderwerp in het hoofdstuk over de stadsvos (Soulsbury *et al.*, 2010) zelfs niet besproken.

In recente jaren meldden de media wel een handvol geïsoleerde gevallen van kleine kinderen (baby's, kleuters) die door een aanvallende vos werden gebeten (zie bijlage 2), soms met vrij ernstige verwondingen tot gevolg. Het ging daarbij telkens om een situatie waarbij een vos dermate vertrouwd was met de menselijke nabijheid, dat deze zich binnen of vlakbij een woonruimte bevond en daar een (slappend) kind beet.

Aanvallen van vossen op kinderen bestaan dus, maar zijn zeer uitzonderlijk. Het feit dat het om een wilde en 'omstreden' diersoort gaat, maakt dat deze voorvallen disproportioneel veel pers aandacht krijgen in vergelijking met de duizenden jaarlijkse gevallen van hondenbeten, vaak van het eigen huisdier (Harris, 2013).

4 Maatregelen m.b.t. agressie van vossen

Het duurzaam verminderen van het aantal vossen door bestrijding (wegvangen of doden) wordt, in de context van mogelijke schade aan kleine huisdieren (o.a. pluimvee), door De Blander & Brochier (2004) als niet realistisch beschreven wegens verschillende dichtheidsafhankelijke bufferingsmechanismen in de vossenpopulatie. De vossenpopulatie vertoont een bijzondere weerbaarheid of veerkracht, gebaseerd op sociale regulatie (territorialiteit en dominantie-hiërarchie) en dichtheidsafhankelijke feedbackmechanismen. Zo worden vrijkomende territoria, bijvoorbeeld door het doden van de territoriumhouders, binnen de kortste keren opnieuw ingenomen vanuit een populatiereserve van niet-gevestigde, meestal jonge soortgenoten. Deze reserve wordt tegelijk continu aangevuld of

afgestemd op de gegeven populatiesituatie, door o.m. het aandeel wijfjes dat aan de voortplanting deelneemt (aantal worpen), het aantal jongen dat geboren wordt (worp-grootte) en het aantal jongen dat overleeft (o.a. Macdonald, 1980; Lloyd, 1980; Harris & Smith, 1987; Goszczyński *et al.*, 2008). Precies omdat stadsvossenpopulaties gekenmerkt worden door hoge dichtheden, zou het aandeel dieren van de populatie dat dient gedood te worden in veel praktijksituaties een onhaalbaar aantal dienen te bereiken (Harris (1985) in Soulsbury *et al.*, 2010).

De boodschap die Blander & Brochier (2004) brengen, wordt onder vossenonderzoekers als algemeen aanvaard beschouwd (zie o.a. Harris, 2013; Soulsbury *et al.*, 2010, Van Den Berge *et al.*, 2013).

Indirect kan het aantal vossen (en verwilderde katten, e.a.) in zekere mate beperkt worden door de beschikbaarheid van voedsel te verminderen. Dichtheden van (stads)vossen reageren vrij snel op (drastisch) veranderende voedselbeschikbaarheid (zie o.a. Bino *et al.*, 2010). In deze Israëlische studie leidde een experimentele, structurele wijziging van het beleid omtrent de talloze (ordeloze) pluimveekwekerijen en -slachterijen, meer bepaald het onbereikbaar maken van slachtafval voor vossen, tot een gevoelige terugval van de lokale vossenpopulatie.

Het is evenwel de vraag of een verandering van de voedselsituatie in een moderne stad als Brussel drastisch genoeg kan gebeuren om een wezenlijk of merkbaar effect te genereren. Aan de beheerbaarheid van bepaalde voedselbronnen, zoals afval, is immers een grens. Klassiek worden stadsvossen ook doelbewust en in alle stilte (o.m. in tuinen) van voedsel voorzien door mensen die de dieren genegen zijn (Soulsbury *et al.*, 2010). Dat bijvoederen bevordert een toename van het vossenbestand en maakt de vossen vertrouwd met de menselijke nabijheid. Ontradende boodschappen zijn daarom belangrijk, maar in de praktijk nauwelijks of niet controleerbaar, noch afdwingbaar. Analooft geldt dit ten aanzien van het 'tammer' worden van stadsvossen, een gecombineerd effect van het ontbreken van een actieve vervolgingsdruk en het herhaaldelijk zeer 'vriendelijk' bejegenen van de dieren door een deel van de inwoners (Hudenko *et al.*, 2010). Over de mogelijke inzetbaarheid en eventuele efficiëntie van aversieve conditionering, d.i. het omgekeerde proces waarbij vossen actief verjaagd worden, bestaat actueel onvoldoende kennis. Tot nader onderzoek zijn er weinig overtuigende aanwijzingen dat deze methode een duurzame oplossing zou kunnen bieden ten aanzien van conflicten met stadsroofdieren. In het beste geval kan de methode een kortetermijnoplossing bieden voor problemen die veroorzaakt worden door individuele dieren (Curtis & Hadidian, 2010).

Om vosaanvallen op kleine huisdieren (pluimvee ...) te vermijden, geldt preventie, met name veilige huisvesting, als meest adequate en actueel in de praktijk meest haalbare oplossing.

Als principe geldt dit ook voor de andere mogelijke slachtoffers van vossen. Jonge katjes en zieke of gekwetste katten worden best in een voor vossen ontoegankelijke ruimte ondergebracht of niet onbewaakt achtergelaten. Dit is eveneens het geval voor hondenpuppy's.

Ook met betrekking tot kleine kinderen is het zaak, hoe klein het risico ook is, erop toe te zien dat een vos er niet bij kan geraken in onbewaakte omstandigheden. Belangrijk daarbij is dat stadsvossen heel vlot over daken lopen en daarbij ook gemakkelijk hoogteverschillen van een tweetal meter sprongsgewijs overbruggen. Zij kunnen dus mogelijk ook ramen of dakvensters van slaapkamers op grote hoogte bereiken. Ook verplaatsingen binnenin een gebouw over meerdere verdiepingen, via trappen, zijn niet onmogelijk (zie persberichten in bijlage 2). Openstaande deuren, ramen en dakvensters van kamers waar kleine kinderen slapen, worden daarom best voorzien van goed verankerde vliegenramen met stevig gaas, eventueel versterkt met een metalen raster of stevige metaaldraad (bijvoorbeeld nertsendraad¹). Bij de enkele gekende gevallen van agressie van een stadsvos naar kinderen

¹ stevige tralie met vierkante mazen van ca. 2 x 2 cm

toe, ging het telkens om een dier dat vertrouwd was met de menselijke nabijheid. Stadsvossen worden daarom best niet actief aangemoedigd mensen heel dicht te benaderen. Ontraden of verbieden van het voeren van vossen kan daarbij helpen.

Bij de voorlichting rond de vossenproblematiek kan, naast de hoger vermelde punten, ook het dag-nachtritme van de vos aangehaald worden. Bij stadsvossen treedt vaak een voortschrijdende trend op waarbij de dieren niet meer uitsluitend nachtactief zijn (Van Den Berge *et al.*, 2013). Preventiemaatregelen, zoals het veilig huisvesten van pluimvee, kunnen daarom beter vierentwintig uur rond worden toegepast. Dit geldt dus zeker ook ten aanzien van het risico met betrekking tot kleine kinderen.

Conclusie

1. Vossen worden in de regel als niet agressief beschouwd tegenover honden, (volwassen) katten en mensen, maar uitzonderingen kunnen voorkomen.

Aanvallen op katten komen uitzonderlijk voor. Het betreft in die gevallen vrijwel steeds jonge katjes of zieke dieren. Mogelijk kan hierover verwarring optreden gezien vossen ook aaseters zijn en dode katten (verkeersslachtoffers ...) soms worden verslept en aangevreten.

Van aanvallen op honden zijn er geen voorbeelden uit andere steden bekend.

Er zijn in enkele buurlanden een handvol gevallen bekend van kleine kinderen die door een vos werden gebeten. Het ging daarbij telkens om een situatie waarbij een vos vertrouwd was met de menselijke nabijheid en zich binnen of vlakbij een woonruimte bevond.

2. Het fenomeen van stadsroofdieren is wereldwijd een actueel en groeiend topic in het ecologisch onderzoek. Stadsvossen zijn daarbij een van de vroegst en best onderzochte soorten, vooral in Europa. De meest uitgebreide en langst lopende studie wordt uitgevoerd door de onderzoeksgroep van S. Harris en P. Baker van de universiteiten van Bristol en York (Verenigd Koninkrijk). Recenter, in het begin van de jaren 2000, vond ook in Zwitserland een uitgebreide studie plaats over de stadsvos (Gloor, 2002; Gloor *et al.*, 2006).

3. Mogelijke problemen van agressie of andere contacten tussen stadsvossen en mensen of huisdieren kunnen via een preventieve benadering vermeden worden. Jonge of zieke huisdieren (katten en honden) dienen voorzien te worden van een vosveilige huisvesting, ook overdag. Analog geldt dit naar kleine kinderen toe: zorgen dat vossen niet in huis kunnen geraken, ook niet via het dak.

Verder kan ingezet worden op het maximaal verwijderen van afval of andere mogelijke voedselbronnen (voer van huisdieren ...), en op het ontraden of verbieden van het voeren van vossen.

4. De maatregelen en adviezen die Leefmilieu Brussel voorstelt, zijn in grote lijnen correct. Enkele nuancerings of aanpassingen zijn wenselijk:

- risico ten aanzien van huisdieren en kleine kinderen niet geheel uitsluiten;
- risico niet enkel 's nachts maar ook overdag.

Referenties

- Beck O. 2013. How to live with foxes in an highly urbanized region – In: IUGB (2013). Programme & Abstract Book 31st IUGB-congres, 27-29/08/2013, Brussels Belgium: 152.
- Bino G., Dolev A., Yosha D., Guter A., King R., Saltz D. & Kark S. 2010. Abrupt spatial and numerical responses of overabundant foxes to a reduction in anthropogenic resources – Journal of Applied Ecology 47 (6): 1262-1271.
- Curtis P.D. & Hadidian J. 2010. Responding to Human-Carnivore Conflicts in Urban Areas. In: Gehrt S.D., Riley S.P.D. & Cypher B.L. (ed.). Urban carnivores: ecology, conflict and conservation – The Johns Hopkins University Press, Baltimore, Maryland: 201-211.
- De Blander H. & Brochier B. 2004. Vossen in de stad. Instituut Pasteur (Brussel)
- De Blander H., Kervyn T., Gaubicher B., Brochier B. (2004). Le renard roux *Vulpes vulpes* en Région Bruxelles-Capitale. Institut Pasteur de Bruxelles. (Brussel)
- Gehrt S.D., Riley S.P.D. & Cypher B.L. (ed.) 2010. Urban carnivores: ecology, conflict, and conservation – The Johns Hopkins University Press, Baltimore, Maryland
- Gloor S., Bontadina F., Hegglin D., Deplazes P. & Breitenmoser U. 2001. The rise of the urban fox – Mammalian Biology 66: 155-164.
- Gloor S. 2002. The rise of the urban fox (*Vulpes vulpes*) in Switzerland and ecological and parasitological aspects of a fox population in the recently colonised city of Zurich – PhD thesis, Universität Zürich, Zürich.
- Gloor S., Bontadina F. & Hegglin D. 2006. Stadtfüchse. Ein Wildtier erobert den Siedlungsraum – Haupt Verlag, Bern-Stuttgart-Wien.
- Goszczyński J., Misiorowska M. & Juszko S. 2008. Changes in the density and spatial distribution of red fox dens and cub numbers in central Poland following rabies vaccination – Acta theriologica 53: 121-127.
- Harris S. 1985. Pest control in urban areas: humane control of foxes. In: Humane control of land mammals and birds (Ed D.P. Britt). University Federation for Animal Welfare, Potters Bar, Hertfordshire.
- Harris S. 1986. Urban foxes – Whittet Books Ltd, London.
- Harris S. 2013. Culling urban foxes just doesn't work – New Scientist 20 February 2013 (<http://www.newscientist.com/article/dn23167-culling-urban-foxes-just-doesnt-work.html>).
- Harris S. & Baker P. 2006. Urban foxes – Whittet books, British Natural History Series, London.
- Harris S. & Smith G.C. 1987. Demography of two urban fox (*Vulpes vulpes*) populations – Journal of Applied Ecology 24 : 75-86.
- Hudenko H.W., Siemer W.F. & Decker D.J. 2010. Urban Carnivore, Conservation and Management. The Human Dimension. In: Gehrt S.D., Riley S.P.D. & Cypher B.L. (ed.). Urban carnivores : ecology, conflict and conservation – The Johns Hopkins University Press, Baltimore, Maryland : 20-33.
- Lloyd H.G. 1980. The Red Fox – Batsford Ltd, London.
- Macdonald D.W. 1980. Rabies and Wildlife. A biologist's perspective – Oxford University Press, Oxford.
- Riley S.P.D., Gehrt S.D. & Cypher B.L. 2010. Urban Carnivores, Final Perspectives and Future Directions. In: Gehrt S.D., Riley S.P.D. & Cypher B.L. (ed.). Urban carnivores : ecology, conflict, and conservation – The Johns Hopkins University Press, Baltimore, Maryland : 223-232.

Soulsbury J.D., Baker P.J., Iossa G. & Harris S. 2010. Red foxes *Vulpes vulpes*. In: Gehrt S.D., Riley S.P.D. & Cypher B.L. (ed.). *Urban carnivores: ecology, conflict, and conservation* – The Johns Hopkins University Press, Baltimore, Maryland: 63-75.

Van Den Berge K., Gouwy J., Berlesee F. & Vansevenant D. 2013. Oriënterende verkenning naar de stadsvos in Vlaanderen – Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2013 (INBO.R.2013.1336286). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel/Geraardsbergen, <http://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/ori-nterende-verkenning-naar-de-stadsvos-in-vlaanderen>

Wedderburn P. 2013. Urban foxes, could your pet cat be the next victim ? – VetCompass project, Royal Veterinary College (RVC), University of London, <http://www.rvc.ac.uk/vetcompass> & <http://www.vethelpdirect.com/vetblog/2013/02/14/urban-foxes-attacks-on-cat/>

Bijlage 1: Informatiebronnen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest over vossen

Algemene informatie over de vos:

<http://www.leefmilieu.brussels/themas/groene-ruimten-en-biodiversiteit/de-biodiversiteit/fauna/zoogdieren/de-vos>

Infofiche over de vos:

http://documentatie.leefmilieubrussel.be/documents/Infofiche_Vos_Part_NL.PDF?langtype=2067

Informatie over 'een vosveilig kippenhok':

http://www.leefmilieu.brussels/uploadedfiles/Contenu_du_site/Particuliers/02_Th%C3%A8mes/10_Espaces_verts-faune_et_flore/08Biodiversit%C3%A9/02_La_faune/02_Les_mammif%C3%A8res/01_Le_renard_doux/Renard_Poster_kippenhok.pdf?langtype=2067

Bijlage 2: Persberichten over stadsvossen

Alen S. 2013. Vos bijt vinger van slapende baby af in Londen – DMorgen.be & HLN.be-nieuws, 10/02/2013, <http://www.demorgen.be/buitenland/vos-bijt-vinger-van-slapende-baby-af-in-londen-a1576927/> en <http://www.hln.be/hln/nl/2661/Dieren/article/detail/1576927/2013/02/10/Vos-bijt-vinger-van-slapende-baby-af-in-Londen.dhtml>

Anon. 2003. MORSURE Une fillette victime d'un renard dans sa chambre – La Dernière Heure, 6 septembre 2003, <http://www.dhnet.be/archive/morsure-une-fillette-victime-d-un-renard-dans-sa-chambre-51b83b9ae4b0de6db9a15745>

Anon. (Belga) 2004. Vos springt van vijfde verdieping Brussels flatgebouw – Nieuwsblad.be 10/09/2004, http://www.nieuwsblad.be/cnt/dma10092004_007

Anon. 2010. Mother's 'nightmare' after baby twins 'mauled' by fox – BBC news 7 June 2010, <http://www.bbc.co.uk/news/10251349>

Anon. (oom) 2011. Vos trekt in op 72ste verdieping van Londense wolkenkrabber – Nieuwsblad.be 26/02/2011, http://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20110226_012

Anon. (kh) 2011. Vos bijt driejarig meisje in haar slaapkamer – HLN.be-nieuws, 11 augustus 2011, <http://www.hln.be/hln/nl/2661/Dieren/article/detail/1303462/2011/08/11/Vos-bijt-driejarig-meisje-in-haar-slaapkamer.dhtml>

Dixon H. 2013. Mother: Fox saw my baby as a piece of chicken – The Telegraph 13 February 2013, <http://www.telegraph.co.uk/news/9866785/Mother-Fox-saw-my-baby-as-a-piece-of-chicken.html>